

สรุปรายงานผลการวิเคราะห์และประเมินผลประโยชน์และผลกระทบที่ไทยจะได้รับจาก การจัดทำ FTA ไทย – EFTA ส่วนที่ 1

1. การวิเคราะห์ผลกระทบเชิงคุณภาพ (Quantitative Analysis)

1.1 การจัดทำ FTA ของ EFTA

EFTA 3 ประเทศ (นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ และลิกเตนสไตน์) ได้รวมตัวเข้ากับสมาชิก EU 25 ประเทศ ในรูปแบบ European Economic Area มีลักษณะเป็นตลาดเดี่ยว ครอบคลุมการค้าเคลื่อนย้ายเสรี 4 ด้าน คือ สินค้า เงินทุน บริการ และคน ส่วนสวิสดำเนินความสัมพันธ์กับ EU แบบความตกลงทวิภาคี

EFTA ได้ลงนามความตกลง FTA กับประเทศต่างๆ รวม 13 ฉบับ ได้แก่ ตุรกี อิสราเอล โรมาเนีย บัลแกเรีย โมร็อกโก ปาเลสไตน์ มาซิโดเนีย เม็กซิโก จอร์แดน โครเอเชีย สิงคโปร์ ซิลี และเลบานอน โดยการส่งออกของ EFTA ไปประเทศเหล่านี้ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10 ของการค้าระหว่าง EFTA กับประเทศที่สาม ทั้งนี้ สินค้านำเข้าจากประเทศที่ EFTA ได้ลงนามความตกลง FTA ด้วยแล้วอาจแย่งส่วนแบ่งตลาดจากไทย อาทิ รถยนต์และเรือจากตุรกี ผลิตภัณฑ์เนยและนมจากบัลแกเรีย แร่จากเม็กซิโก รองเท้าจากโมร็อกโก ซึ่งการจัดทำ FTA กับ EFTA สามารถช่วยให้ไทยได้ส่วนแบ่งตลาดคืน รวมทั้งยังเป็นการป้องกัน trade diversion ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากการที่ EFTA ไปลงนามความตกลง FTA กับประเทศอื่น

1.2 การปกป้องรายสาขา (Patterns of sector-specific protection)

เกษตรเป็นสาขาที่อ่อนไหวของ EFTA โดยที่ผ่านมา EFTA ไม่ยอมเปิดเสรีสินค้าเกษตรที่อ่อนไหวมาก ทั้งนี้ ประเทศสมาชิก EFTA ยังปกป้องภาคเกษตรและอาหารแปรรูปอยู่มาก โดยสินค้าที่มีภาษีสูงกว่า 300% ได้แก่ husbandry, bovine and other meat products, dairy products, and wheat. สินค้าอื่นๆที่มีการปกป้องสูง ได้แก่ sugar cane and sugar beet, cereal grains, food products, paddy rice, oil seeds, ผัก ผลไม้ และ ถั่ว processed rice, animal products น้ำมันพืช crops น้ำตาล เครื่องดื่มและผลิตภัณฑ์ยาสูบ

แม้อัตราภาษีของไทยจะค่อนข้างสูงในสินค้าที่ EFTA มีภาษีสูง แต่อัตราภาษีของไทยยังต่ำกว่ามาก มีเพียงผัก ผลไม้ และถั่ว bovine meat products และเครื่องดื่มและยาสูบเท่านั้นที่เป็นสินค้าที่ไทยปกป้องสูง โดยมีอัตราภาษีเฉลี่ยร้อยละ 58 52.8 และ 51 ตามลำดับ ในขณะที่ paddy rice, processed rice, wheat, and other grain มีภาษี 0 และภาษีสำหรับสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์ค่อนข้างต่ำ

อัตราภาษีสูงของ EFTA แสดงให้เห็นว่าการทำ comprehensive FTA ระหว่างกันจะช่วยลดอุปสรรคทางภาษีแก่ผู้ส่งออกไทย ทั้งนี้ มูลค่าการส่งออกจะเพิ่มขึ้นเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับ

ความสามารถในการแข่งขันของไทยเมื่อเทียบกับประเทศที่ได้จัดทำเขตการค้าเสรีกับ EFTA นอกจากนี้ คาดว่า FTA จะทำให้มูลค่าการนำเข้าสินค้าที่ EFTA เชี่ยวชาญและอัตราภาษีของไทย สูงเพิ่มขึ้นเช่นกัน

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

2.1 การค้าของไทยกับ EFTA

ในกลุ่ม EFTA สวิตเซอร์แลนด์เป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของไทย ตามด้วยนอร์เวย์และไอซ์แลนด์ โดยการส่งออกของไทยไปสวิสคิดเป็นสัดส่วน ของการส่งออกของไทยไป EFTA ร้อยละ 93 และการนำเข้าของไทยจากสวิสคิดเป็นสัดส่วน ของการนำเข้าของไทยจาก EFTA ร้อยละ 87 โดยไทย เป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับประเทศสมาชิก EFTA มาตลอด 10 ปียกเว้นกับสวิตเซอร์แลนด์ในปี 2002 –2003 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนการส่งออกของไทยไป EFTA ค่อนข้างคงที่เมื่อเทียบกับการส่งออกทั้งหมดของไทยโดยอยู่ระหว่างร้อยละ 0.9-1.2 ขนาดตลาดของ EFTA เทียบเท่ากับ ฝรั่งเศส โดยในปี 2003 EFTA เป็นตลาดส่งออกอันดับ 8 ของไทย มีมูลค่า 979.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่การนำเข้าของไทยจาก EFTA ลดลง โดยการนำเข้าของไทยจาก EFTA อยู่ระหว่าง ร้อยละ 1.1-1.67

2.2 การค้าของ EFTA กับไทย

สินค้าส่งออกสำคัญของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม อาทิ photographic apparatus และนาฬิกา (88) transport equipment (79) เครื่องจักรกล (77) และ non-metallic mineral manufactured goods (66) คิดเป็นร้อยละ 93 ของสินค้าไทยที่ส่งออกไป EFTA ทั้งหมด ส่วนสินค้าส่งออกอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ทอง (97) อาหารทะเล (03) เสื้อผ้า (84) สิ่งทอ (65) ผักและผลไม้ (05) cereal and cereal preparation (04)

สินค้าอุตสาหกรรมสำคัญที่ไทยนำเข้าจาก EFTA ได้แก่ photographic apparatus และนาฬิกา (88) เครื่องพิเศษสำหรับอุตสาหกรรมเฉพาะ (72) เครื่องจักรกล (77) ปู่ย (56) ส่วนสินค้านำเข้าสำคัญอื่นๆ ได้แก่ ทอง (97) อาหารทะเล (03)

สินค้าส่งออกและนำเข้าสำคัญของไทยเป็นสินค้าอุตสาหกรรม และแม้ EFTA จะมีอัตราภาษีสูงในสินค้าพื้นฐาน ไทยยังได้เปรียบดุลการค้าในผลิตภัณฑ์อาหารและสัตว์มีชีวิต นอกจากนี้ ไทยยังได้ดุลในสินค้าเครื่องตีและยาสูบ เชื้อเพลิง น้ำมันพืชและน้ำมันสัตว์ ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมไทยขาดดุล

เนื่องจากการส่งออกและการนำเข้าของไทยกับ EFTA เป็นการค้าในอุตสาหกรรมเดียวกัน คาดว่าภายหลังการทำ FTA ผลกระทบด้านต้นทุนคงไม่มากนัก

2.3 การค้าบริการ

EFTA เป็นผู้ส่งออกการค้าบริการหลักของโลก ในปี 2002 การส่งออกบริการของ EFTA มีมูลค่า 48 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยสวีเดนและเดนมาร์กและลักเซมเบิร์กเป็นศูนย์กลางสำคัญทางการเงิน โดยธุรกิจการเงินมีส่วนถึงร้อยละ 16 ของการจ้างงานในสวีเดน ในขณะที่นอร์เวย์เป็นผู้ให้บริการสำคัญด้านการเดินเรือ

การส่งออก Commercial Service

นอร์เวย์ ได้แก่ การขนส่ง (56.3%) และการท่องเที่ยว (11.3%)

สวีเดน ได้แก่ การเงินและประกัน (32.9%) การท่องเที่ยว (26.7%) และการขนส่ง (11%)

ไอซ์แลนด์ ได้แก่ การขนส่ง (49.5%) และการท่องเที่ยว (21.8%)

ไทย ได้แก่ การท่องเที่ยว (50%) การขนส่ง (25%) และอื่นๆ

การนำเข้า Commercial Service

นอร์เวย์ ได้แก่ การขนส่ง (34.1%) และการท่องเที่ยว (30.3%)

สวีเดน ได้แก่ การท่องเที่ยว (43.4%) และการขนส่ง (17.2%)

ไอซ์แลนด์ ได้แก่ การขนส่ง (38.4%) และการท่องเที่ยว (32.5%)

ไทย ได้แก่ อื่นๆ ซึ่งรวม royalties and license fees (12%) การท่องเที่ยว (27%) และการขนส่ง (17%)

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาการค้าด้านธุรกิจบริการของ EFTA เพิ่มขึ้นมากกว่า 3 เท่าของมูลค่าการค้าของไทย

2.4 การลงทุน

EFTA เป็นแหล่งทุนอันดับ 4 ของโลก รองจาก สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ในปี 2002 การลงทุนของ EFTA ในต่างประเทศคิดเป็นมูลค่า 18 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยการลงทุนส่วนใหญ่มาจากสวีเดน ตั้งแต่ปี 1994-2003 สวีเดนลงทุนในไทยทั้งสิ้น 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

EFTA มีความเชี่ยวชาญด้าน life science เคมีภัณฑ์ การเงิน (การธนาคารและประกันภัย) พลังงาน (น้ำมัน/แก๊ส เหมืองแร่) และนาฬิกาและเครื่องประดับอื่นๆ

2.5 โครงสร้างภาษีศุลกากร

ไทยและ EFTA มีกำแพงภาษีสูงสำหรับสินค้าเกษตร โดยอัตราภาษีสินค้าเกษตรของ EFTA สูงกว่าไทยมาก ในขณะที่อัตราภาษีสินค้าอุตสาหกรรมของ EFTA ต่ำกว่าไทยมาก ซึ่ง EFTA มีสินค้าหลายประเภทที่มีอัตราภาษีระหว่างร้อยละ 0-2 จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะ

เห็นได้ว่าการทำ FTA ไทย – EFTA จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน (trade off) ระหว่างภาษีสินค้าเกษตรของ EFTA กับภาษีสินค้าอุตสาหกรรมของไทย ซึ่งสินค้าเกษตรของไทยจะได้ประโยชน์จากการทำ FTA ในขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมจะสูญเสียการคุ้มครองจากกำแพงภาษี

2.6 ตลาด EFTA

EFTA เป็นตลาดสำคัญตลาดหนึ่งของโลก เป็นคู่ค้าอันดับ 8 โดยในปี 2003 nominal GDP ของ EFTA เท่ากับ 553.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดเศรษฐกิจ EFTA มีขนาดใหญ่กว่าไทยมาก ในปี 2003 GDP ของไทยคิดเป็นร้อยละ 26 ของ GDP ของ EFTA โครงสร้าง expenditure และ สัดส่วน consumption (ร้อยละ 56 ของ GDP) ของทั้งสองประเทศคล้ายคลึงกัน และทั้งสองประเทศได้ดุลการค้า

เมื่อเปรียบเทียบจากปริมาณประชากร EFTA มีประชากรเพียง 12.2 ล้านคน (สวีตเซอร์แลนด์ 60% และ นอร์เว 37.4%) คิดเป็น 1/5 ของตลาดไทย ซึ่งมีประชากร 62 ล้านคน แต่ประชากร EFTA มีฐานะและมีกำลังซื้อสูง

เมื่อเปรียบเทียบจากโครงสร้างเศรษฐกิจ เศรษฐกิจไทยเน้นภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่ EFTA เน้นภาคบริการ ส่วนภาคเกษตรของไทยใหญ่กว่าสวีตเซอร์แลนด์และนอร์เว แต่เศรษฐกิจไอซ์แลนด์มีสัดส่วนของภาคเกษตรกว่าไทย

สำหรับการส่งออกสินค้าและบริการ ไทยพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศมากกว่า EFTA เมื่อพิจารณาตามสัดส่วนของ GDP สัดส่วนการค้าสินค้าของไทยสูงกว่า EFTA ในขณะที่สัดส่วนการค้าบริการของ EFTA สูงกว่าไทย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะไทยเป็นฐานการผลิตของบริษัทนานาชาติหลายแห่ง

2.7 ความสามารถทางการแข่งขัน

นอร์เว แร่เป็นสินค้าส่งออกสำคัญที่สุดและมีอัตราการเติบโตสูงมาก รองลงมาได้แก่ อาหารสด และสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน (basic manufactures) คิดเป็นร้อยละ 3/4 ของการส่งออกทั้งหมด ส่วนสินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งรวม transport equipment, information technology และ consumer electronics เคมีภัณฑ์ และเครื่องจักร

ไอซ์แลนด์ สินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ สินค้าเกษตรและอาหารแปรรูป และ basic manufactures ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 88 ของการส่งออกทั้งหมด ส่วนสินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ แร่ transport equipment เคมีภัณฑ์ basic manufactures และ miscellaneous manufactures

สวีตเซอร์แลนด์ สินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ เคมีภัณฑ์ เครื่องจักร และ miscellaneous manufactures คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70 ของการส่งออกทั้งหมด ทั้งนี้สินค้านำเข้าที่มีอัตราการเติบโตสูง ได้แก่ อาหารสดและผลิตภัณฑ์ไม้ เนื่องจากการค้าของสวีตเซอร์แลนด์เป็นการค้าภายใน

อุตสาหกรรมเดียวกันสินค้านำเข้าจึงเป็นสาขาเดียวกับสินค้าส่งออก คือ เคมีภัณฑ์ เครื่องจักร miscellaneous manufactures, transport equipment และ basic manufactures

เมื่อเปรียบเทียบ EFTA กับไทย ไทยมีการส่งออกในหลายสาขามากกว่า โดยสินค้าส่งออกสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ information technology และ consumer electronics, electronic equipment และสินค้าเกษตร คิดเป็นร้อยละ 45 ของการส่งออกทั้งหมด นอกจากนี้ miscellaneous manufactures เคมีภัณฑ์ เครื่องจักร เสื้อผ้า และอาหารแปรรูปยังเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของไทย ส่วนสินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ information technology และ consumer electronics เคมีภัณฑ์ และเครื่องจักร

เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างการค้าระหว่างไทยและ EFTA โดยวัดค่าสหสัมพันธ์ของความได้เปรียบ พบว่า การค้าระหว่างกันเป็น complementary โดยเมื่อแยกรายสาขาพบว่า

1. สินค้า 4 สาขาที่ไทยมี comparative advantage เหนือ EFTA ได้แก่ IT และ consumer electronics เสื้อผ้า เครื่องหนัง และ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น FTA ที่ EFTA ลดภาษีสินค้าเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่ไทย
2. สินค้าที่ EFTA มี comparative advantage ได้แก่ แร่ basic manufactures เคมีภัณฑ์ และเครื่องจักร ดังนั้นการลดภาษีในสาขาดังกล่าวจะก่อให้เกิดการส่งออกมาไทยมากขึ้น
3. สินค้าที่ไทยและประเทศสมาชิก EFTA มี comparative advantage ได้แก่ สินค้าเกษตร อาหารแปรรูป และ miscellaneous manufactures การทดแทนทำให้ประโยชน์จากการทำ FTA จำกัด อย่างไรก็ตามมูลค่าการส่งออกที่มากกว่าของไทยทำให้ไทยได้ประโยชน์มากกว่า EFTA

ไทยมี comparative advantage ในสินค้าหลายประเภท และ EFTA มีอัตราภาษีสูงในสินค้าบางประเภทและภาษีต่ำในบางประเภท ดังนั้นสินค้าไทยที่จะได้ประโยชน์จาก FTA คือ สินค้าที่มีความสามารถในการแข่งขันและเผชิญอัตราภาษีสูงใน EFTA ทั้งนี้ สินค้าไทยที่มีมูลค่าการส่งออกไป EFTA สูงมีอัตราภาษีต่ำอยู่แล้ว ส่วนสินค้าไทยที่มี comparative advantage และมีภาษีสูงกว่า 10% ได้แก่ ข้าว รองเท้า เนื้อ และ apparel

2.8 จากการใช้ GTAP เพื่อดูผลกระทบของการจัดทำ FTA ไทย – EFTA พบว่า

1. GDP และการค้าที่จะเพิ่มขึ้นจากการทำ FTA ไทย – EFTA น้อยกว่าการทำ FTA กับตลาดใหญ่ เช่น สหรัฐฯ และสาขาเกษตรของไทยจะได้รับผลประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ คาดว่ามูลค่าการส่งออกของไทยจะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.7-0.8 ในขณะที่การนำเข้าจะเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.6-0.7 โดยไทยจะได้รับประโยชน์สูงจากสาขาที่ EFTA มีอัตราภาษีสูง
2. Inflation อาจสูงขึ้นปานกลางจากการพิจารณาจัดทำเขตการค้าเสรีไทย – EFTA
3. ไทยจะได้ประโยชน์น้อยกว่าหาก FTA เป็นแบบทยอยลดภาษี โดยทั้งสองฝ่ายจะได้ประโยชน์ในปีแรก

สำนักยุโรป เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา
กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
ธันวาคม 2547